

## Kā mēs uzķērāties uz imigrācijas āķa

Ar nelielām atšķirībām laikā no Otrā pasaules kara beigām līdz 21. gadsimta sākumam migrantu pieplūdums visā Rietumeiropā risinājās pēc viena scenārija. Vispirms, pēckara periodā, katra valsts atļāva migrantu iebraukšanu, pat aicinot tos ierasties. 1950. un 1960. gados Rietumvācija, Zviedrija, Holande un Beļģija, kā arī virkne citu valstu izveidoja tā dēvēto “viesstrādnieku” shēmu, kas bija domāta, lai nodrošinātu savas tautsaimniecības ar trūkstošo darbaspēku. “Gastarbaiteri”, kā tie tika saukti Vācijā, visur Eiropā ieradās no līdzīgiem reģioniem. Vācijā viesstrādnieku lielākā daļa nāca no Turcijas, atbraucēju skaitam īpaši pieaugot pēc tam, kad 1961. gadā tika noslēgts vācu-turku darbaspēka līgums. Uz Holandi un Beļģiju migranti devās gan no Turcijas, gan Ziemeļāfrikas, gan no dažādām bijušajām šo valstu kolonijām. Daļa no šiem migrantiem patiešām aizpildīja darba tirgus robu, galvenokārt strādājot mazkvalificētus darbus industriālajā sektorā, bet otra daļa bija dekolonizācijas rezultāts. Francija 19. gadsimtā bija izveidojusi kolonijas Ziemeļāfrikā, kamēr Lielbritānija kolonizēja visu Indijas subkontinentu. Pēc dekolonizācijas šie impēriju bijušie vai joprojām esošie pilsoņi (kā alžīrieši Francijas gadījumā) jutās tā, it kā kādreizējās metropoles viņiem būtu palikušas parādā, ja neko citu, tad priekšrocības viesstrādnieku shēmās. Atbilstoši “impērijas atbildes trieciena” koncepcijai tas bija nenovēršami un, iespējams, pat taisnīgi, ka šie cilvēki no bijušajām kolonijām 20. gadsimtā revanšējās – gan atnākot ne kā iekarotāji, bet kā pilsoņi.

Arī visās citās Eiropas valstīs varas iestādes pieņēma lēmumus un

rikojās, vadoties no tādiem pašiem kļūdainiem priekšstatiem kā britu valdība, uzskatot, ka pirmais viesstrādnieku vilnis ir pārejoša parādība un, kad darbs būs padarīts, tie dosies mājās. Šķiet, ka visur valdības bija neizpratnē, vērojot, kā migranti iesakņojas jaunajās mītnes zemēs, vedot šurp savas ģimenes, kurām vajadzīga valsts sociālā palīdzība, bet bērniem – skolas. Kad saknes bija ielaistas, cerība, ka tās tiks aprautas, kļuva arvien niecīgāka. Pat, ja tieksme pēc dzimtenes nezuda, tad atbraukušo strādnieku tagad baudītais Rietumu dzīves līmenis nozīmēja, ka daudz vairāk būs to, kas paliks un nedosies atpakaļ uz savām izcelsmes zemēm. Lai gan Eiropa savas robežas atvēra laikā, kad tai pašai bija grūtības, tā, šķiet, neapzinājās, ka, pat šādā stāvoklī esot, tā ir pievilcīgs mērķis lielai daļai pasaules iedzīvotāju.

Pat tad, kad viesstrādnieku līgumu darbība beidzās – kā tas bija 1973. gadā starp Vāciju un Turciju – cilvēki turpināja ierasties. Un tie, kas bija ieradušies kā “viesstrādnieki”, kļuva par jauno mītnes zemju sabiedrības daļu. Daļa pat ieguva pilsonību, turklāt saglabājot iepriekšējo pavalstniecību. 2010. gadā – piecas desmitgades pēc šī procesa sākuma – Vācijā bija pieci miljoni turku izcelsmes iedzīvotāju. Dažas valstis, no kurām īpaši jāizceļ Francija, gāja nedaudz citu ceļu. Kad Francija atvēra savas robežas alžīriešiem, tā vadījās pēc uzstādījuma “ikviens Francijas pilsonis ir francūzis”. Kā to 1958. gada 4. jūnijā savā Alžīrijā teiktajā runā pauda Šarls de Goll: “Alžīrijā dzīvo tikai viena iedzīvotāju kategorija – tie visi ir pilnvērtīgi francūži ar tādām pašām tiesībām un tādiem pašiem pienākumiem.” Tomēr, kad migranti sāka lielā skaitā doties no Ziemeļāfrikas uz Franciju, pat de Goll privātās sarunās atzina, ka Francija var būt atvērta citām rasēm tikai tik ilgi, kamēr tām piederīgie iedzīvotāji nekļūst kas vairāk par “nelielu minoritāti”. De Golla uzticības personas atzina, ka viņš iekšēji ļoti šaubījies, ka Francija spēs absorbēt miljoniem citas kultūras ienācēju.[1]

Lai arī pēckara imigrantu ierašanās mehānismi bija atšķirīgi, tomēr visas Eiropas valstis pieļāva vienādas īstermiņa politikas kļūdas, kuras radīja palielošas ilgtermiņa sekas. Katra valsts pēkšņi attapās tādā kā vāveres ritenī, bezcerīgi cenšoties noķert aizejošu vilcienu. It visur politiķu prognozētie imigrācijas apjomi nesaskanēja ar to migrantu skaitu, kas patiešām ieradās. Un, kamēr oficiālā statistika stāstīja vienu, eiropiešu acis redzēja pavisam ko citu.

Reaģējot uz sabiedrības satraukumu, valdības un visas lielākās politiskās partijas sāka runāt par migrācijas ierobežošanu. Tās pat sacentās savā starpā, vieniem politiķiem cenšoties izklausīties stingrākiem nekā otriem. Taču ar gadiem kļuva redzams, ka tā ir tikai priekšvēlēšanu retorika. Plaisa starp sabiedrības viedokli un politisko realitāti kļuva tik plata, ka šķita – to veido nevis politiķu nevēlēšanās sadzirdēt sabiedrību, bet kādi citi faktori. Iespējams, neviens necentās apturēt migrāciju, jo pie varas esošie domāja, ka to izdarīt nav iespējams. Ja tā arī bija, tad tas tomēr nekad atklāti netika pausts – startējot ar šādu platformu, neviens politiķis netiktu ievēlēts – un visā Rietumeiropā izveidojās tradīcija, ka politiķi runā par lietām un dod solījumus, kurus paši uzskata par neizpildāmiem.

Iespējams, tieši šīs divkosības dēļ biežākais un parastākais veids, kādā elite sāka reaģēt uz jaunizveidojušos realitāti, bija uzbrukumi migrācijas kritiķiem un raizes par nākotni izsakošajiem pilsoņiem. Tā vietā, lai atklāti runātu par rūpes izraisošajiem jautājumiem, politiķi un prese sāka represīvi vērsties pret sabiedrību. Tas notika, ne tikai veicot parasto “rasista” un “fanātiķa” birku piekāršanu oponentiem, bet arī izstrādājot māņu taktiku, kurai bija jārada reālas rīcības ilūzija. Tas viss, iekļaujot prasību, ka sabiedrībai vienkārši “jātiek pāri” migrācijas sekām, bija vērojams publiskajā diskursā pēc zināmu satraukumu izraisījušās Lielbritānijas 2011. gada tautas skaitīšanas rezultātu publicēšanas.

Avīzes slejā, kurai bija likts virsraksts “Nekavēsimies pie imigrācijas, bet sēsīm integrācijas sēklas”, toreizējais konservatīvo partiju pārstāvošais Londonas mērs Boriss Džonsons par skaitīšanas rezultātiem izteicās: “Mums ir jāizbeidz vaidēt par pārrauto dambi. Tas ir noticis. Un mēs nevaram darīt neko citu, kā vien padarīt absorbcijas procesu tik sagremojamu, cik vien tas ir iespējams.”[2] Līdzīgās tonīkārtās par tautas skaitīšanu reflektēja kreisā spārna domnīcu *British Future* pārstāvošais Sunders Katvala. Viņš teica: “Jautājums, vai jūs vēlaties, lai tas notiek, vai nevēlaties, pieļauj izvēles iespējamību, un jūs varētu teikt “mēs negribam nekādu daudzveidību”.” Taču tas, kā Katvala norāda, nav iespējams: “Tas ir tas, kas mēs esam – tas ir nenovēršami.”[3]

Iespējams, abiem – Džonsonam un Katvalam – bija taisnība un viņi pateica tikai to, ko būtu teicis jebkurš politiķis, ja tam jautātu viedokli par

situāciju. Taču šajās piezīmēs ir jūtams kaut kas auksts un svešs – pilnīga atsacīšanās pieņemt, ka varētu būt ievērojama iedzīvotāju daļa, kura nevēlas tā vienkārši “tikt pāri” savām bažām par migrācijas ietekmi uz valsti, kurai nepatīk sabiedrībā notiekošās pārmaiņas un kura nekad tās nav prasījusi. Patiešām, šķiet, ka ne Katvalu, ne Džonsonu neuztrauc, ka daudzi cilvēki ir sašutuši un dūsmīgi par to, ka visas lielākās partijas gadiem ilgi ir rikojušās pretēji sabiedrības vairākuma gribai. Acīmredzot viņus nemaz neuztrauc fakts, ka šādā veidā cilvēkiem tiek atņemta daļa no demokrātiskajām pamattiesībām. Ne tikai tāpēc, ka, to atzīstot, nāktos pielikt punktu stāstam, kas patiesībā turpinās, bet arī tāpēc, ka šis tonis vairāk piedienīgs, runājot nevis ar vēlētāju vairākumu, bet ar kādu revanšistisku mazākumu.

Tajā pašā mēnesī, kad sabiedrībai tika ieteikts “tikt tam pāri”, *YouGov* veiktās aptaujas rezultāti rādīja, ka 67 procentu britu uzskatos iepriekšējās desmitgadēs notikusi migrācija Lielbritānijai “bijusi slikta”. Tikai 11 procenti uzskatīja, ka migranti valstij devuši ko labu.[4] Šādi domāja visu trīs lielāko partiju vēlētāju vairākums. Aptauja pēc aptaujas – pirms un pēc tam – deva vienus un tos pašus rezultātus. Britu vēlētāju vairākums gan uzskatīja, ka migrācija ir uzlūkojama kā apdraudējums numur viens kopumā, gan arī bija pārliecināti, ka tā, veicinot pārapdzīvotību, negatīvi ietekmē sabiedrisko palapojumu un dzīvokļu pieejamību, kā arī apdraud nācijas identitāti.

Protams, politiskais uzstādījums “novilkt līniju” un neiesaistīties “apvainojumu spēlēs” rada priekšnoteikumus tam, ka politiķi, izvairījušies no atbildības par pieņemtajiem lēmumiem, ne tikai neizdarīs secinājumus no savām kļūdām, bet arī atkārtos tās nākotnē.

2012. gadā visas lielākās Lielbritānijas partijas šā vai tā bija atzinušas, ka britu salās ierodas pārāk daudz imigrantu, tomēr, neskatoties uz to, partijas turpināja uzstāt, ka sabiedrībai “jātiek tam pāri”. Nevienai partijai nebija kāda skaidra un, kā vēlāk izrādījās, arī ne rezultatīva politika, kas varētu mainīt notikumu virzību. Bet sabiedriskās aptaujas liecināja, ka tieši politiķu nespēja panākt kaut jel kādus būtiskus uzlabojumus, pat tad, ja vārdos migrācija tiek nosaukta par problēmu cēloni, ir viens no galvenajiem iemesliem uzticības zudumam starp elektorātu un tā politiskajiem pārstāvjiem.

Tomēr politiķi nav vienīgie, kas nespēj atbildēt uz sabiedrības vairākumu satraucošiem jautājumiem vai arī tos ignorē. Tajā vakarā, kad tika izziņo-

ti 2011. gada tautas skaitīšanas rezultāti, britu sabiedriskajā raidsabiedrībā BBC notika kārtējais diskusiju šova *Newsnight* raidījums. Tā dalībnieki, kā parasti, apsprieda jaunākās ziņas un trīs ceturtdaļas no klātesošajiem komentēja skaitīšanas rezultātus kā priecējošus, neredzot nekādu iemeslu satraukumam. Raidījumā klātesošais filozofs A. K. Greilings, pats – britu sabiedrībā veiksmīgi iekļāvies baltais ekspatriants no Zambijas (tolaik – Ziemeļrodēzijas), par skaitīšanas rezultātiem teica: “Es domāju, ka kopumā tā ir pozitīva, nosvinēšanas vērtā ziņa.” Cita raidījuma dalībniece – arī veiksmīga imigrante (nēģeriete, ieradusies Lielbritānijā no ASV), kritiķe un dramaturģe Bonija Grīra piekrita Greilingam, ka rezultāti ir pozitīvi vērtējami, sakot līdzīgi Borisam Džonsonam: “Neviens to neapturēs.”[5] Visā šajā diskusijā dominēja aicinājums “iet līdzī laikam”. Iespējams, vēlme “peldēt pa straumi” migrācijas jautājumā ir tik stipra tieši neparasti augstās cenas dēļ, kura jāmaksā tiem, kas uzdrīkstas nostāties pret pieņemto kopējo viedokli. Ja jums, diskutējot studijā, gadīsies ko nepareizu pateikt par nākamā gada budžeta veidošanas politiku, jūs nosauks par finansiālu tumsoņu vai arī tādu, kas nespēj uzklaut sabiedrības vēlmes. Tajā pašā laikā, skaļi paužot sabiedrības vairākuma uzskatus par migrāciju, jūs riskējat ar visu – reputāciju, karjeru un ienākumiem.

Ja tajā, pārliecībā vienotajā kompānijā, kas sabiedriskās raidorganizācijas Centrāllondonas studijā apsprieda skaitīšanas rezultātus, kaut kā arī iztrūka, tad tie bija mājās sēdošo un pārraidi pie ekrāniem vērojošo cilvēku uzskati – viņu domas reti kad publiski izskan no žurnālistu, ekspertu un viedokļa veidotāju mutēm. Nav grūti runāt par migrācijas pozitīvajiem aspektiem: vispārinoši tos pieminot, nozīmē paust tādas vērtības kā atvērtību, toleranci un izpratni. Turpretī, ja runājam par migrācijas ēnas pusēm, tad tikai to pieminēšana, nemaz nerunājot par attiecīgo negāciju detalizētu iztirzāšanu, rezultējas ar apsūdzībām aprobežotībā, netolerancē, ksenofobijā un vāji slēptā rasismā. Tā rezultātā kļūst teju neiespējami publiski paust sabiedrības vairākuma viedokli par migrāciju.

Pat tad, ja jūs, kā vairums cilvēku, uzskatāt, ka neliela imigrācija ir laba un padara valsti par interesantāku vietu, no tā neizriet secinājums – jo vairāk imigrantu, jo labāk. Tāpat tas nenozīmē, ka migrācijai, lai cik un kādi tai būtu pienesumi, nav trūkumu, kurus nevarētu vienlīdz brīvi un plaši

apspriest, nebaidoties no apsūdzībām ļaunprātībā. Jo masu migrācija, ierodoties arvien lielākam imigrantu skaitam, automātiski nepalielina sabiedrības ieguvumus. Ja var apgalvot, ka masu imigrācija mūsu sabiedrību kopumā padara bagātāku, tad jādod vārds arī tiem, kuri norāda uz veidiem, kādos mēs kļūstam nabagāki. Nemaz jau nerunājot par svešu kultūru izraisītām un tām piemītošām problēmām, ar kurām mēs nekad neesam vēlējušies sastapties savā ikdienā.

2012. gada janvārī, dažus mēnešus pirms 2011. gada tautas skaitīšanas rezultātu publicēšanas, Londonā, Oldbeilijas krimināltiesā tika apsūdzēti, atzīti par vainīgiem un notiesāti deviņi musulmaņu vīrieši – septiņi pakistāņi un divi ziemeļafrikāņi. Viņi bija seksuāli paverdzinājuši un pārdevuši 11 līdz 15 gadus jaunus bērnus. Vienu no upuriem, vienpadsmitgadīgu meiteni, tās “īpašnieks”, Muhameds, bija iezīmējis, iededzinot tai ādā burtu “M” – savu iniciāli. Tiesa noskaidroja, ka Muhameds “iededzināja zīmi, lai apliecinātu savas īpašuma tiesības uz meiteni un citi to zinātu”. Tas nenotika kādā Saūda Arābijas vai Pakistānas nomalē, pat arī ne valsts lielākās daļas aizmirstajās Ziemeļanglijas pilsētās, kur šādas lietas jau gadījušās ne reizi vien, nē, tas notika Oksfordšīrā laikā no 2004. līdz 2012. gadam.

Nekādi nevar apgalvot, ka grupveida izvarošanās vai bērnu seksuālā izmantošanā būtu vainojami tikai un vienīgi imigranti. Taču, kā liecina noteikta veida bērnu izvarotāju bandu veidošanās, – kas vēlāk apstiprinājās valdības norīkotā izmeklēšanā[6], – šie noziegumi tieši saistāmi ar specifiskām, daļā imigrantu uzturētām kultūridejām un attieksmi. Tās ietver pirmsviduslaiku uzskatus par sievietēm, īpaši par sievietēm – nemusulmanietēm, citām reliģijām, rasēm un seksuālajām minoritātēm. To, kāpēc šādi fakti gadiem ilgi tika noklusēti, var skaidrot tikai ar bailēm tikt apsūdzētiem “rasismā” un tiem nedaudzajiem, bet ļoti zīmīgajiem piemēriem, kad pārdošo trauksmes cēlāju karjeras, kā Reja Haniforda gadījumā, tika publiski iznīcinātas par daudz mazāk satraucošu lietu izteikšanu.

Migrantu-izvarotāju bandu pastāvēšanas publiskai atzīšanai bija šausminoša ietekme un nopietnas sekas, kas tālu pārsniedza nacionālo televīzijas studiju robežas. Kļuva zināms, ka šīs lietas vispār bija nonākušas līdz tiesai, nevis pateicoties, bet par spīti vietējās policijas, pašvaldību deputātu un sociālo darbinieku rīcībai. Daudzi no viņiem, baidoties no

apsūdzībām “rasismā”, ilgstoši nebija ziņojuši par pamanītajām noziedzīgajām darbībām. Līdzīgi pēc šo noziegumu nonākšanas atklātībā turpināja rīkoties plašsaziņas līdzekļi – ziņojumi par izvarotāju bandām tika rakstīti, izmantojot eifēmismus, it kā žurnālisti censtos panākt, lai sabiedrība neizdarītu atbilstošus secinājumus. Lai gan šie noziedzīgie grupējumi gandrīz pilnībā sastāvēja no pakistāņu cilmes musulmaņiem, tie, kā tas bija arī Oksfordšīras gadījumā, tika dēvēti par “aziātu” bandām. Gan tiesu procesos, gan arī presē, par tiem rakstot, reti tika pieminēts fakts, ka bandu upuri tika izvēlēti tieši tāpēc, ka šīs meitenes nebija musulmanietes. Tā vietā, lai drosmīgi, bez bailēm un objektīvi darītu savu darbu, gan policisti un izmeklētāji, gan žurnālisti rīkojās tā, it kā viņu uzdevums būtu darboties kā starpniekiem starp faktiem un sabiedrību.

Dabiski, ka šādas lietas nekad netiek apspriestas jēlkādā “pieņemamā” diskusijā par imigrāciju. Grupveida izvarošanas pieminēšana BBC diskusijā par imigrāciju būtu tas pats, kas zoofilijas iekļaušana dokumentālā filmā par mājdzīvnieku ārstēšanu. Runāt drīkst tikai par labām un skaistām lietām, sliktās ir jāignorē! Un pats skumjākais, ka diskusija par imigrāciju ir kļuvusi tik bezzobaina, ka tajā velti meklēt ne tikai šokējoša barbarisma, zvēriska naida un necilvēcības izpausmju analīzi, bet no tās pazudušas arī iedzīvotāju vairākuma ikdienas bažas par to, ka, viņiem neprasot, tiek izmainīta sabiedrība, kurā tie izauguši.

Kāda cita, svarīga, omulīgajā un vienprātīgajā *Newsnight* stila diskusijā pazudusi lieta, ir jēlkāda atsauce uz to, ko mēs esam paraduši saukt par “savu kultūru”. Ironiski, ka vienīgais, ko eiropieši nedrīkst pieminēt nebeidzamo daudzveidības svētku ietvaros, ir kultūra, kas visai šai “daudzveidībai” ļāvusi šeit parādīties. Kopumā gan politiķu, gan preses reakcijās uz 2011. gada tautas skaitīšanas rezultātiem atkal skaidri iezīmējās virzība uz mērķi, ko nevar raksturot citādi kā pašiznīcināšanos.

Viens no šo virzību iezīmējošiem apgalvojumiem paziņo, ka imigrācija, neskatoties uz milzīgajām, pēdējo dekāžu atnestajām pārmaiņām, “nav nekas jauns”. Šis arguments tiek izmantots viscaur Eiropā, taču Lielbritānijā to visbiežāk formulē apmēram šādi: “Britānija vienmēr ir bijusi dažādām rasēm un kultūrām piederošu cilvēku kausējamais katls. Mēs patiešām esam imigrantu nācija.” Kā piemēru “imigrantu nācijas” idejas popularizēšanai

var minēt Blēra laikā publicēto, labas atsauksmes guvušo Roberta Vindera grāmatu, kura bieži tika izmantota valdības politikas aizstāvībai. Cita starpā grāmatā tika apgalvots, ka “mēs visi esam imigranti, jautājums tikai – cik sen katrs no mums šeit ieradies”. Tāpat Vinders paziņoja, ka briti vienmēr bijuši “jaukteņu nācija”. [7] Tieši to pašu savā 2011. gadā Londonā, Īstendā teiktajā runā apgalvoja Barbara Roše: “Kad mēs runājam par imigrāciju vai migrāciju, ir ļoti vilinoši domāt, ka tas ir kaut kas tāds, kas norisinājies deviņpadsmitajā gadsimtā. Es esmu židiete. Viena daļa no manas ģimenes šeit ieradās deviņpadsmitajā gadsimtā. No mātes puses es pieradu sēfardu grupai, un tas nozīmē, ka citi mani senči Britu salās ieradās vēl krietni agrāk. Tomēr pastāv tendence migrāciju uzlūkot kā pavisam nesenu, pēckara laikā iesākušos parādību. Domāju, ka tas ir pilnīgi aplami. Es vienmēr esmu domājusi, ka Lielbritānija ir migrantu valsts.” [8] Protams, Rošes kundze var ticēt saviem apgalvojumiem. Taču tāpēc tie nekļūst par patiesību.

Līdz pat pagājušā gadsimta otrajai pusei Lielbritānijā bija ārkārtīgi niecīgs migrantu īpatsvars. Atšķirībā no, teiksim, Amerikas, Lielbritānija nekad nav bijusi “migrantu nācija”. Protams, vienmēr kāds šeit ir ieradies, taču gandrīz nekad tā nebija masveida pārvietošanās. Patiesībā imigrācija bija tik ārkārtēja parādība, ka tad, kad tā notika, ļaudis par to runāja vēl gadsimtiem. Iespējams, diskusijā par imigrāciju Lielbritānijā kāds pieminēs hugenotus – protestantus, kuriem, spiestiem bēgt no vajāšanām Francijā, Anglijas karalis Čārlzs II 1681. gadā piedāvāja patvērumu savā valstī. Hugenotu piemērs tomēr ir daiļrunīgāks, nekā pirmajā brīdī varētu šķist. Pirmkārt tāpēc, ka, neskatoties uz sava laika franču un angļu protestantu kultūras un reliģisko tuvību, hugenotu integrācijai Britānijā bija vajadzīgi gadsimti. Vēl joprojām šeit dzīvo daudzi cilvēki, kuri apzinās savu hugenotu izcelsmi. Cits būtisks apstāklis, kāpēc hugenoti nereti tiek pieminēti imigrācijas diskusijas ietvaros, ir viņu lielais skaits. Pētnieki uzskata, ka laikā pēc 1681. gada Anglijā ieradās ap 50,000 hugenotu. Neapšaubāmi, savam laikam tā bija ļoti liela cilvēku daudzuma pārvietošanās. Taču, ja salīdzinām hugenotu ierašanos ar nesenā laika imigrāciju, tad pēdējā ir pavisam cita, daudz lielāka līmeņa parādība. Sākot no Blēra valdības laika, Lielbritānijā ik pāris mēnešos ierodas tikpat daudz cilvēku, cik vienreizējā hugenotu uzņemšanā. Un tie, kas ierodas tagad, saprotams, nav franču protestanti. Cits, bieži



piesaukts piemērs, ko izmanto, lai pamatotu “imigrantu nācijas” stāstu, ir 30,000 Ugandas indieši, kuri 1970. gadu sākumā tika uzņemti Lielbritānijā pēc tam, kad tos no līdzšinējām mājām padzina Ugandas prezidents Idi Amins. Lielbritānijā šo uzņemšanu atceras ar lepnumu un labām sajūtām – ne tikai tāpēc, ka tā bija vienreizēja palīdzība noteiktam skaitam nelaimē nonākušu, izmisušu cilvēku, bet arī tāpēc, ka Ugandas indieši iekļāvās britu sabiedrībā, savā vairumā kļūstot par noderīgiem tās locekļiem. Pēc 1997. gada tikpat daudz cilvēku – ap 30,000 – Lielbritānijā ieradās katrās sešās nedēļās.

Kopumā pēdējo gadu imigrācija – gan kvantitatē un pastāvīgumā, gan kvalitātē – bija pilnīgi atšķirīga no visa, kas norisinājās līdz tam. Neskatoties uz to, joprojām visbiežāk izmantotā metode plašo sociālkulturālo pārmaiņu slēpšanai ir apgalvojums, ka vēsturiski tas viss jau ir noticis. No tā izriet arī mānīgie secinājumi, ka migrācija ir normāla, ikdienišķa parādība un ka mūs šodien satraucošās, migrācijas izraisītās problēmas nav nekas jauns – atbilstoši šim uzstādījumam, mēs ar tām esam ne tikai jau iepriekš saskārušies, bet tās vēl arī sekmīgi novērsuši. Tomēr ačgārņa pagātnes interpretācija ir tikai viens no imigrācijas apoloģētu retorikā izmantotajiem līdzekļiem. Tai tiek pievienota virkne dažādu, tieši un netieši izteiktu nepatiesu apgalvojumu, kā, piemēram, ka zemē, kur migranti ierodas, nav nekādas kultūras vai arī, ka tās kultūra un identitāte ir tik vāja, arhaiska vai pat slikta, ka par to izzušanu, ja tas notiks, neviens nejutīsies sarūgtināts.

Citēsim atkal Boniju Grīru, viņas teikto *Newsnight* studijā: “Tiek uzturēts mīts par it kā pastāvošo britu identitāti. Man tas vienmēr ir šķitis interesanti. Es domāju, ka viena no britu savdabības pazīmēm ir tieši tā, ka britiem nav tādas skaidras, noteiktas identitātes kā amerikāņiem.” Grūti iedomāties, ka tamlīdzīgs apgalvojums, turklāt izskanējis no migranta mutes, būtu pieņemams kādā citā pasaules vietā: Zināt, kas ir jūsu kultūra? – Tādas nemaz nav, nekas tāds nekad nav pastāvējis! Ja kāds kaut ko tamlīdzīgu būtu pateicis Grīras dzimtajā Čikāgā, nemaz nerunājot par šāda vēstījuma izteikšanu ASV valsts mēroga TV kanālā, tas nekādi nesagaidītu tādu pieklājīgu uzņemšanu, kāda Grīrai tika izrādīta *Newsnight* diskusijā.

Varam sniegt arī skarbākus šī argumenta izmantošanas piemērus no masu migrācijas ēras laika. Tādu netrūkst. Un tie visi raksturo metodes, ar

kādām, nespējot vai negribot apturēt migrāciju un tās izraisītās pārmaiņas, tika mainīta uzņemošo valstu pamatnāciju domāšana.

2006. gadā TV kanāls *Chanell 6* izrādīja dokumentālo filmu “100% angļi”. Filmas veidotāji izvēlējās vairākus baltos britus, kurus viņi uzskatīja par rasistiem – tostarp Mārgaritas Tečeres kabineta locekli Normenu Tebitu – un veica viņu DNS analīzes. Iegūtie rezultāti tika izmantoti, lai pierādītu, ka visi iesaistītie cilvēki patiesībā ir “ārzemnieki”. Katrs no viņiem uzvaroši tika iepazīstināts ar sekvenēšanas rezultātiem, lai varētu izdarīt vienu un to pašu secinājumu: “Redzat, mēs visi patiesībā esam ārzemnieki. Tātad nav nekāda iemesla uztraukties par imigrāciju vai nacionālo identitāti.” Saprotais, ka arī šajā gadījumā neatradīsim nevienu, kas būs tik nekaunīgs, lai šādu eksperimentu veiktu ar kādai citai rasei piederošu cilvēku grupu. Taču noteikumi mainās, ja runa ir par britiem vai kādu citu eiropiešu tautu.

Visbeidzot jāmin arī galīgais, visas bažas “atspēkojošais” arguments. Tas ir paziņojums, ka migrācijas nestā iznīcība ir tieši tas, ko mūsu sabiedrības ir pelnījušas. “Vai jūs zināt, ko baltie cilvēki ir nodarījuši?” viņi vaicā. “Jo īpaši jūs, eiropieši? – Jūs esat ieradušies it visur pasaulē, dzīvojuši citu tautu zemēs, tās izlaupījuši un iznīcinājuši vietējās kultūras. Tā ir atmaksa. Karma.” Tieši šādi nedēļu pēc 2011. gada skaitīšanas rezultātu publicēšanas saviem oponentiem BBC ēterā uzbruka novelists Vils Selfs (šobrīd Mūsdienų domas profesors Londonas Brunela universitātē). Kanāla galvenajā diskusiju šovā *Question Time* viņš paziņoja: “Līdz pat Suecas krīzei (..) ļaužu vairākums domāja, ka būt britam nozīmē doties pāri jūrai, pakļaut melnos un brūnos cilvēkus, paņemt viņu mantu un darba augļus. Britu identitātes kodols bija britu impērija. Vairāki politiķi nesen šo ideju mēģināja atdzīvināt, taču gaužām nesekmīgi.”[9]

Atliekot malā apgalvojumu par politiķiem, kas pēdējo gadu laikā būtu mēģinājuši atjaunot britu impēriju, šajos komentāros skaidri saklausāma neslēpta atriebības balss. Selfs, prasot Lielbritānijas sodīšanu par vēsturiskajiem nodarījumiem, uzskatāmi demonstrē, ka šis instinkts viegli šķērso reliģiju un rasu robežas un mēdz būt vērsts gan pret citiem, gan pret sevi. Secinājumi, kādus no tā varam izdarīt, ir visai satraucoši. Jo pat tad, ja atriebība kaut daļēji ir bijusi patiesais dzinulis pēdējos gados notikušajām pārmaiņām, tad tas, ar ko mēs saskaramies, nav negadījums vai vienkārši

vājas robežapsardzības rezultāts, bet aukstasinīgs un tišs, iepriekš ielānots sabotāžas akts. Nerunājot par motivāciju, tas vēlreiz liek uzdot jautājumus, uz kuriem politiķi tik ļoti negrib atbildēt: Cik ilgi tas turpināsies? Vai sabiedrības pārveidojumi tuvojas noslēgumam? Jeb vai tas ir tikai sākums?

2011. gada tautas skaitīšana deva labu iespēju runāt par šiem, ar imigrāciju tieši saistītajiem jautājumiem, taču šī, tāpat kā visas citas iepriekš radušās iespējas, tika katastrofāli palaista garām. Ne vien netika saņemtas atbildes, bet palika arī neuzdoti daudzi būtiski jautājumi. Piemēram, valdošajā pašpmierinātībā un bezrūpībā neviens nepajautāja: Ja patiešām fakts, ka “baltie briti” savā galvaspilsētā ir kļuvuši par minoritāti, atspoguļo “daudzveidību” (kā paziņoja Valsts statistikas biroja vadītājs), tad kad tas varētu mainīties? Jo skaitīšana taču rādīja, ka vairākos Londonas rajonos “daudzveidības” vairs nav. Ne tāpēc, ka šajos rajonos trūktu imigrantu, bet tāpēc, ka tur tagad pietrūka balto britu.

Gados, kas sekoja 2011. gada tautas skaitīšanai, Lielbritānijā ierodošos migrantu skaits turpināja pieaugt. Mazāka nekļuva arī milzīgā plaisa starp oficiālajiem skaitļiem un patiesajiem migrācijas apmēriem. Viena no indikācijām, kas to apliecina, ir starpība starp oficiālo ikgadējo migrācijas saldo, kas pārsniedz 300,000, un gada laikā izsniegto jauno Nacionālās apdrošināšanas numuru (tie nepieciešami darba atļauju, pabalstu saņemšanai) skaitu, kas savukārt ir teju divas reizes lielāks. Iedzīvotāju skaits Lielbritānijā ik gadus pieaug, un to šobrīd gandrīz pilnībā nodrošina imigrācija, kā arī augstais imigrantu ģimenēs dzimstošo bērnu skaits. 2014. gadā 27% no Anglijā un Velsā dzemdējušām mātēm bija dzimušas ārzemēs, bet 33% jaundzimušo vismaz viens no vecākiem bija imigrants. Šie rādītāji, salīdzinot ar 1990. gadiem, bija dubultojušies.

Saglabājoties pašreizējām tendencēm un pieņemot, ka imigrācijas apjomi nākotnē nepalielināsies, atbilstoši Valsts statistikas biroja pieticīgākajiem aplēsumiem Lielbritānijas iedzīvotāju skaits tuvākās dekādes laikā pieaugs no līdzšinējiem 65 miljoniem līdz 70 miljoniem cilvēku; 2050. gadā Britu salās jau dzīvos 77 miljoni, bet 2060. gadā – vairāk nekā 80 miljoni. [10] Taču šie aplēsumi izdarīti, pieņemot, ka imigrācijas saldo būs zemāks nekā šodien. Turpretī, ja tendences, kas vērojamas pēc 2011. gada, turpinās attīstīties, tad Lielbritānijas iedzīvotāju skaits sasniegs 80 miljonus jau 2040.

gadā, bet 2060. gadā valstī jau dzīvos vairāk nekā 90 miljoni (t.i., 50% pieaugums no 2011. gada iedzīvotāju skaita) cilvēku.

Demogrāfisku prognožu izteikšana ir nepateicīga nodarbe – vienādojumā var parādīties negaidīti mainīgie, dodot pilnīgi negaidītu rezultātu. Taču nopietni akadēmiski demogrāfi ir vienisprātis, ka, pat neturpinoties pēdējo gadu apjoma imigrācijai, valsts seja dramatiski mainīsies jau daudzu šo grāmatu lasošo cilvēku mūža laikā. Piemēram, Deivids Kolmens, Oksfordas universitātes demogrāfijas profesors, ir pierādījis, ka pie pašreizējām tendencēm cilvēki, kas 2011. gada tautas skaitīšanā sevi identificēja kā “baltie briti”, 2060. gada Lielbritānijā būs kļuvuši par minoritāti. Turklāt Kolmens uzsver, ka tad, ja imigrācijas apjomi pieaugs, tas notiks vēl ātrāk. Un tad, kā profesors saka, Lielbritānija kļūs “nepazīstama tās šodienas iedzīvotājiem”. [11]

Vai šajā ziņā nebūtu bijis labāk, ja masu imigrācijas aizstāvji tā vietā, lai nenogurstoši priecātos par nemitīgi pieaugošās imigrācijas apjomiem, pateiktu, kādu tieši “daudzveidības” līmeni viņi gribētu sasniegt? Vai baltie briti Londonā – jeb valstī kopumā – drīkstētu būt ne vairāk par 25 procentiem? Varbūt tiem būtu jābūt 10 procentiem? Vai nemaz? Un pēdējais, iespējams, visgrūtākais jautājums – kad un pie kādiem apstākļiem šie “baltie briti”, atceroties visas apsūdzības, kas pret tiem izvirzītas, drīkstētu publiski iebilst vai vismaz izteikt bažas par savu likteni?

Grūti iedomāties, kas un kā šo krišanu bezdibenī varētu apturēt, ja vien tikai britu valdība pati neuzdrošinātos šādai rīcībai, izvirzot kādu radikālu migrācijas apturēšanas plānu. Taču tas ir maz ticams – ne tikai tāpēc, ka pēdējo 70 gadu laikā cita citu nomainījušās valdības sevi ir pierādījušas kā nespējīgas jelko paredzēt vai novērtēt migrācijas jomā, bet arī tāpēc, ka politiķi turpinās ieklausīties politikorektā viedokļa paudēju iebildumos, kādi tiem būs pret šādu plānu. Kā piemēru atkal citēsim Vila Selfa uzrunu BBC studijā pēc 2011. gada tautas skaitīšanas rezultātu publicēšanas. Klātesošo ovāciju atbalstīts, viņš teica: “Tie, kas iebilst pret imigrāciju, parasti ir rasisti [studija applaudē], ar nepatiku pret cilvēkiem ar melnu un brūnu ādas krāsu.” Ja jau sen baltie briti bija nonākuši līdz stāvoklim, kad vienīgais, ko tie drīkstēja darīt, reaģējot uz imigrantu atnestajām pārmaiņām, bija paturēt ciet savas mutes, tad pēdējos gados tas ir eskalējies un no viņiem tiek prasī-

ta klusējoša samierināšanās ar savas valsts zaudēšanu un tautas iznīkšanu: “Tieciet ar to galā. Tas nav nekas jauns. Jūsu rīcība bija briesmīga. Tagad jūs esat niecības.”

Tajā visā ir neiespējami nepamanīt to uzkrītošo atriebīgumu, kas parādās veidā, kādā politiķi un eksperti reaģē uz britu iedzīvotāju – it īpaši balto strādnieku un vidusšķiras – bažām. Iespējams, pienāks brīdis, kad britu lauva vairs neļaus sevi pazemot un piecelsies kājās, gatavs atbildei. Mēs nezinām, kas tad sekos. Taču, kamēr tas vēl nav noticis, ja kāds politiķis gribētu izvairīties no šādas iespējamības un izrādīt pazemību, vissliktākais, ko viņš varētu darīt, būtu atgriezties izejas pozīcijās. Salīdziniet, ko pēdējos gados ir teikuši eiropiešu cilmes strādnieku un vidusšķiras vēlētāji, un to, ko viņiem atbildējuši valdošo partiju politiķi. Un vai nebūs tā, ka visus šos gadus, neskatoties uz saņemtajām lamām un apvainojumiem, taisnība tomēr ir bijusi tieši jūsu izsmietajiem un vērā neņemtajiem vēlētājiem, kad tie teica, ka viņi pazaudē savu valsti? Vienalga, vai jūs uzskatāt, ka viņiem vajadzēja domāt citādāk, runāt citādāk, ātrāk un vieglāk pieņemt notiekošās pārmaiņas – vai tomēr kādā brīdī jums nav ataususi doma, ka tieši tie, kurus gandrīz ikviens centās demonizēt un noraidīt, savos paredzējumos bijuši vistuvāk patiesībai?